

LA CAMPANA DE GRACIA.

DONARA AL MENOS UNA BATALLADA CADA SENMANA.

CADA NÚMERO **5** CÉNTIMS PER TOT ESPANYA.

Números atrasats 10 céntims.

ADMINISTRACIÓ y REDACCIÓ: Llibreria Espanyola, Rambla del Mitj, 20 botiga. BARCELONA.

PREU DE SUSCRIPCIÓ: Fora de Barcelona cada trimestre ESPANYA pessetas 1'50. Cuba y Puerto-Rico, 2.—Estranger, 2'50.

COSAS DE LA SENMANA.

Gran feyna ha tingut lo bisbe regant los camps del Ensaxe ahont fa ja molt temps que hi brotan los convents un sobre l' altre.

D. Francisco, propietari del Diari *El Barcelonés* obsequia a D. Francisco catalá ilustre y marqués.

HA ARRIBAT L' HORA!

í senyors: ha arribat l' hora de que 'l poble de Barcelona deixi sentir la seva veu.

¡No més regidors d' ofici! ¡No més tarugos electorals!

A favor de la proposició Mellado escorbant als regidors, que havian prés lo desempeñyo del càrrech com una ganga, y en con-

tra de las monstruosas y escandalosas llistas electorals de Barcelona, se celebrará demá diumenje 31 de mars, a las nou del demati, un gran meeting, en lo Teatro del Tivoli.

L' entrada será pública.

S' han associat al acte casi tots los partits polítichs militants y un gran número de associacions y corpora-

cions no políticas; pero defensoras de la moralitat electoral.

Eloqüents y coneguts oradors de tots los partits explicarán l' objecte de la manifestació en bréus y expressius discursos.

LA CAMPANA DE GRACIA s' adhereix al acte ab tota l' ánima, disposta, ans de tocar a morts per la legalitat en materia d' eleccions, a brandar a somatent contra tots, siga qui siga, que pretenga conculcarla.

Es precis apurar tots los medis perque brilli la justicia, y no sigan per més temps los interessos de Barcelona, patrimoni exclusiu de quatre individualitats atrevidas, qu' explotan la apatia mateixa produhida pels seus actes, pels seus abusos, per la seva falta de aprensió. Lo que ha passat fins ara, no ha de passar en lo successiu.

Ja que 'l govern, ó quan menos alguns ministres semblan inclinarse a contenir la immoralitat, que traspasa

ja 'ls últims limits, es de tot punt indispensable que l' opinió pública secundi ab energia lo moviment moralisador, que a tots interessa, tan als electors com als no electors, ja que tots contribuim al sosteniment de las cargas del Estat y a satisfer las gabelas del municipi.

De la reunió de demá, per la gran significació dels elements que a la mateixa contribuixen y pels propósitos imparciais que a tothom animan, n' han d' eixir acorts de gran importancia.

Vagin a confirmarlos ab sa presencia tots los ciutadans de Barcelona, desitjosos de que la segona capital d' Espanya recobri 'l dret d' elegir lliurement als seus administradors.

Ha arribat l' hora, si: ha arribat l' hora de que 'l nostre poble expressi lo que vol y demostri lo que pot.

Demá, a las 9 del demati, al Tivoli, tots los partidaris de la regeneració de las costums públicas y tots los amants del decoro de Barcelona!

LA REDACCIÓ.

ENCARE MENJAN.

EL llit á la taula. Es inútil que 'l diputat Mellado presentí proposicions contra 'ls regidors de ofici; un adagi catalá diu: «á las penas punyaladas.» Y la redacció de El Barcelonés, y ab ella 'l incomparable D. Francisco de Paula, responen: «A las proposicions Mellado, bons ápats á ca 'n Justin.»

Aquesta vegada, 'l becu municipal Mr Martin s' ha quedat ab un pam de boca oberta contemplant com un compatriotá li prenfa 'ls parroquiáns

Ell podrá exclamarse y ab rahó:—¡Ingrats, més que ingrats! dirá: ¿Tan mal vos he servit durant lo periodo exposicionista?...

Pero no 'ns fiquém en lamentacions culinarias, ni en salsas deixatadas ab llágrimas de recansa, y aném al grá.

Lo grá es aquí 'l ápat suculent ab que la redacció de El Barcelonés solemnizó 'l restabliment del ilustre marqués de Olérdula. Los que creyan que la malaltia de tan simpátich personalje reconeixia per causa principal 'l excés de manduca á que 'l obligá la seva assistencia á tots los tiberis oficials del any anterior, haurán de reconeixer la eficacia de aquell célebre principi homeopátich Similia similibus curantur. O en altres termes: Un clavo saca otro clavo.

Perque es precis saber que 'ls fusionistas no menjan per menjar com la majoria del vulgo. El Barcelonés ho declara taxativame t al fer la ressenya del últi mapat.

«Al tiempo mismo—diu—que en la prensa circulan rumores anunciando nuestro próximo fin, hemos respondido dando pruebas de virilidad y fortaleza.»

Prene'm acta de aquestas paraulas; tractantse de fusionistas, la virilitat resideix en la dentadura; la fortaleza té 'l seu asiento en lo ventrell.

Lo menú del últim ápat es tentador. Nosaltres esperavam veurehi figurar alguns plats originals de gran actualitat, com per exemple: «Tunyina á lo Sagasta», «Platillo ab castanyas á la irreelegibilitat» «Bolets á lo Mellado.»

Res de aixó, tot plats francesos: Creme d' orge á la princesse; Bouchées et coqueletes á la Lucullus; truites du lac de Genève sance riche (la salsa pobra 's queda pels contribuents); filets de pintade á l' ambassadrice y hasta cornes d' abondance garnis. ¡Banyas de l' abundancia guardadas!

Y en quan als vins, n' hi hagué de francesos, de alemanys y hasta de portuguesos. ¡cap d' espanyoll!... que 'l beure ví espanyol, més que siga 'l deliciós Jerez, fa ordinari, y á ca 'n Justin va reunir's hi dissapte, la flor y nata del fusionisme barceloní.

Ab tan bons principis, calculin quinas serían las consecuencias, ó siga 'ls brindis.

Lo Sr. Coria, director del bota-fumero de l' arcaldía, declará que celebrava 'l restabliment de D. Francisco y (paraulas textuales) su vuelta á las tareas activas del partido liberal.

De manera, y no cal que hi dongan voltas: lo moviment se demostra caminant y las tareas activas del partido liberal se demostren á taula.

Lo marqués de Alella (que pèl bon nom de la viticultura espanyola hauria pogut pagar una botella de ví del seu marquesat) declará que ja 25 anys que milita baix la jefatura del marqués de Olérdula!...

¡Oh poder del entussiasme háquich! Vinticinch anys enrera ó siga á l' any 1864, l' avuy marqués de Olérdula á penas se llamaba Quicu Tot just sortit de las aulas, rodejat de casullas en la casa paterna, encare Messén Sagristá no havia tingut 'l idea d' encaminarlo pels viarans del partit liberal. Es veritat que á l' any 1864 los liberals anavan á Fernando Poo, y ni 'l marqués de Alella, ni 'l marqués de Olérdula teníam gayres ganas d' emprendre aquest viatge de recreo, á expensas del estat.

Aixís per aquest istil sortiren tots los brindis, inclús lo del Sr. Schwarz que ja véu realitzats los problemas de l' agregació y de la reforma de Barcelona, y 'l del Sr. Gassó y Martí fabricant d' objectes de goma elástica, ahir convidador, avuy fusionista acérrim, perque no diga ningú que la seva goma no s' estira y s' arronsa, ni s' enmotlla á tots los gustos.

El Barcelonés fa la ressenya minuciosa de tots los brindis. Dirigint rocorts al passat, se parlá de un periodista eminent, D Roque Lacunza, á qui tan déu lo partit progressista de Barcelona, y de qui tan se recordan sos successors que hasta 'l nom de fonts li trastocan, ja que 'n lloch de Ramón, li diuen Roch. ¡Ay Roch com t' han posat!

Per últim s' aixecá D. Francisco «emocionado, conmovido, procurando dominarse.» (aixís ho diu El Barcelonés); y pronuciá un discurs de conciliació, de concordia, de pau entre tots los fusionistas. No en va, s' acostan las eleccions municipals, y sempre que ve aquest cas s' imposa la necessitat de destinar 'n un objecte més agradable las unglas que durant tot l' any emplean 'en esgarraparse los bons fusionistas.

D. Francisco es aixís: vingan á mí tots los fusionistas que tingan gana, vingan també 'ls qui estigan desganats... y ¡cops al bulto!

Tirém un vel sobre 'l passat. O millor encare: tirémhi unas estovallas. L' arrós es á taula.

P. K.

EMBOLICA QUE FA FORT.

Ja 'n pot passar de tragerias, ja 'n pot estar d' enredat;

lo qu' es al senyor Sagasta may lo veuran apurat.

Ell té un talismán magnífich que 'l fa arribar sempre á port...

¿Saben quin es lo seu lema? Embolica que fa fort

En Gamazo li mou brega... ¿qué vol? ¡aixó? Concedit.

En Moret vol lo contrari... ¡també 's farà ja está dit!

Li va en Martos y li conta qu' ell está á punt d' explotar per culpa de 'n Canalejas...

¡Ré, en Canalejas curará!

Li va luego en Canalejas y li fa una relació

de lo bunyo qu' es en Martos... ¡De 'n Martos no 'n tingui pòl...

¿Hi ha pau en lo ministeri?

Pues ell diu que no 'n hi ha, per engrescá á quatre tipos á qui ha promés colocá

¿Estalla una crisis seria?

Pues ell ho va desmentint, per librarse dels famélichs que 'l nirian perseguint.

Quan es Blanch ho pinta negre, quan es negre diu qu' es blanch: ell podrá ser lo que vulguin...

lo que may no será es franch.

Y ab la rialla sempre als llabis y un tros d' estopa en lo cor

la seva norma may cámbia: embolica que fa fort.

C. GUMÁ.

o meeting celebrat diumenje á Novedats per la Lliga de Catalunya en contra del article 15 del Códich civil, tingué verdadera importancia, tant pels conceptes que vertiren los oradors, com per la extraordinaria concurrencia que al acte assistí, com pèl gran calor que reyná en la

reunió.

Quan en un dels més exallats periodos invocava 'l senyor Pella y Forgas al Déu de las tempestats y de las Revoluciones, era de veure 'l frenétich entussiasme que 's despertá en la concurrencia.

Una véu del públich sobreixi de las demés, exclamant:—«¡Juguéms'hi la vida de una vegada!» Y 'ls aplausos eran delirants.

Ignoro si quedará molt satisfet lo govern de aquest moviment que 's desperta en Catalunya entera, a propòsit del Códich civil.

Per comprendre 'l disbarat que s' está consentint basta fixarse en lo meeting del diumenje. La Lliga de Catalunya era considerada fins ara com l' agrupació més innocent y mansa del catalanisme. Sos actes eran mirats ab llastima pels uns, ab curiositat pels altres.

Peró ha vingut un fel, circunscrit en l' article 15 del projecte de Códich, y li ha bastat pendre com á punt de apoyo aquest fet, per trobar simpatias y aplausos fins en los enemichs més declarats de las ignocencias catalanistas.

¿Desitja 'l govern, té interés en mantenir l' efervecencia y 'l disgust de Catalunya? Donchs no té més que perseverar en sa conducta, cuydant ans que tot y sobre tot de afalagar l' amor propi del Sr. Alonso Martinez.

Mantinga l' article 15 del Códich, fassis solidari de aquesta puñalada de picaro, y no dupti ja desd' ara que tindrà feyna tallada per molt temps.

Lo famós article 15 no es un atách als catalanistas, es més encare, es una ofensa als catalans.

Los catalanistas se 'n aprofitan y fan lo que deuen. Fassi Déu que no haguém de plorarho tots los espanyols.

Aquest dia va calarse foch al altar de Sant Joseph de la iglesia de la Trinitat de Tarragona.

Un ciri que va caure, unas flors de paper que 's van encendre y 'l foch que va propagarse al vestit del nen Jesús que Sant Joseph aguanta en los seus brássos.

Y sant Joseph tan tranquil. A pesar de la seva qualitat de fuster, no va exercir de bombero.

Y á propòsit. ¿Per quins cinch sous s' obliga als teatros á tenir una guardia permanent de bombers y no s' ha de pendre la mateixa precaució per lo que respecta á las iglesias?

¿Es que la vida dels devots té menos interés que la vida dels profans que assisteixen als espectacles teatrals?

¿Es que l' estat de las empresas religiosas no permet sostenir aquest gasto?

Nada, nada: que s' organisi un cós de bomberos mistichs: que no hi haja iglesia sense canyerias d' aygua,

ni un altar sense clau de pas, ni clau de pas sense manguera.

O aixó ó que 's tanquin totas las iglesias.

Un apluso al Sr. Canalejas, ministre de Gracia y Justicia.

Se li denuncian escándols, trampas é ilegalitats comesos á propòsit de la rectificació de las llistas electorals... se li citan cassos com los de Barcelona y 'l ministre respón.

«Lo govern no té noticias oficiales sobre aquest assumpto; pero 'l govern está molt lluny de amparar als infractors de la ley. Si hi ha delictes, los tribunals de justicia jutjarán.

«Molt piausable es lo sintoma de regeneració politica que s' observa y 'l desitj de corretjir vicis electorals.

«¡Los culpables serán castigats sense contemplacions!»

¡Santa paraula!

La Cámara aplaudeix, las tribunas donan probas d' entussiasme.

Y 'ls regidors d' ofici tremolan, perque lo qu' es ara va de veras.

No faltará qui denuncihi tots los fets irregulars, y qui sostinga l' acusació davant dels tribunals de justicia.

No hi ha més: tant y tant va 'l regidor d' ofici per llana, que al ullim ha de sortirne esquilat.

Los ex-possibilistas González y Martí y Thomás van mendicant firmas contra l' acort unánim dels Comitès expulsantlos del partit.

¿Quinas firmas podran ser las que avalin lo republicanisme de aquest parell de regidors d' ofici?

Si no acuden als escombriayres y als empedradores, com quan tractan de fer unas eleccions, me sembla á mi que de verdaders republicans no 'n cassarán gayres.

La politica está paralisada.

D. Práxedes ha anat á Sant Sebastián á acompanyar á la regent, y ab motiu del viatge de 'n Sagasta, fins los més enfutismats contra 'l govern esperan.

Hasta ab aixó governa en Sagasta de una manera especial.

En lloch d' enviar als seus enemichs á passeig, se 'n hi va ell.

Alemania tracta de aliarse ab Inglaterra y Russia, perque la triple aliansa 's torni quintuple.

No troba altra manera de aislar á Fransa.

¡Molt es lo que valdrá Fransa, quan per combatrela procuran entendres los soberáns de cinch nacions tan poderosas!

Y á pesar de tot, Fransa quedará menos aislada que may.

Á l' aliansa dels reys contestará Fransa ab l' aliansa dels pobles, basada ab l' amor á la llibertat y á la República.

CARTAS DE FORA.—En uns sermons que s' están fent en una iglesia de Valls, lo predicador té la barra de sostenir la següent teoria ó tauleria teológica.—«Peca més, molt més qui blasfema, que qui roba.»

Lo comentari á una tal teoria lo feya gráficamente un pagés al sortir de la iglesia, exclamant:—«¿Tens ganas de renegar? Donchs roba, que pecant menos, guanyas més.»

L' arcalde de Cervelló, qu' es al mateix temps president de un cassino, lo día de Sant Joseph negá 'l seu permís á uns artistas flamenchs per treballar á un teatro, prenent que anessen á ferho al cassino de que ell es president. Me sembla que 'l Sr Antúnez hauria de fer entendre á aquest baligi-balaga, que l' Arcalde de una població, per més president que siga de un cassino, no ha de fer distincions entre 'ls seus admini-trats, deixant á tothom que 's diverteixi conforme tinga per convenient.

A Parets, mentres s' estava celebrant la missa, va encendres lo vestit de una pobra criatura. Un vehí caritatiu corra en busca del metje qu' era á la iglesia, y 'l metje en lloch de corre á prestar auxili á qui tant lo necessitava, tingué la patxorra de quedarse á la iglesia fins que 's terminá la missa, y després de celebrada, encare s' hi quedá un rato resant no sé quantas oracions. Resultat: que la criatura morí entre horribles sufriments.—Com pèls verdaders católichs, lo cos (lo cos dels altres) es lo de menos, bé podem dir ab tota la boca: «Déu te guardi de la caritat de un rata de iglesia.»

LA ARAHÓRA

¿Que no ho sab? Me 'n vaig al Africa.

—¿Per qué?—Perque estich cremat, y vaig allí per quedarm'hi per tota una eternitat.

¿Que no veu que en aquesta terra avuy tot marxa al revés

y no hi ha govern, ni feyna, ni justicia, ni dinés?

Per paciencia que un hom tingui, tan se veu atropellat, que al últim també l' acaba,

y á mi ja se m' acabat

¿Ha vist may que en lloch succeheixi lo que en aquesta nació?

¿ha vist desgahell més serio? —En efecte... té rahó.

—Si vosté té alguna industria,

quan li comensa á marxar, ve un tractat y en quatre días l' industria li va á rodar. Si li fan una injusticia y entaula reclamacions, pert lo temps, ningú l' escolta ó fan passarlo ab rahóns. Si menja, menja pa ab trampa; si beu, beu vi batejat; si té vot li escamotejan; si fuma, mor' reventat. Un no té un hora tranquila, ni logra trobá un recó hont no l' explotin ni l' punxin... —En quan aixó, té rahó. —¿Hont es lo respecte al públich? ¿hont es la seguretat? Si es un fort... ¡encara, encara!.. si es débil, ja ha fet salat. ¿Deixa un quart la casa sola? Pues ja li han robat lo pis. ¿Va de nit per llochs poch céntrichs? Si 'n surt viu ja es prou felis. Allá li explota un petardo, que ni menos sab d' hont vé; aquí uns gossos lo mos-egan, allí un cotxe 'l fa malbé. Y per més que s' escarrassi, no pot trobar protecció ni medis de defensarse... —Fins á cert punt... té rahó. —Per xó donchs, me 'n vaig al Africa: no vull está en un país hont, per més voltas que hi dongui, un sempre viu en un tris, —Pero ¿qué 'n treurá d' anarsen? ¿que 's pensa vosté que allá viurá més feiz que á Espanya? ¿que 's creu que allí hi trobara més protecció per la industria, tabaco més escullit, més vigilancia de día, més seguretat de nit? —No hi fa res. També allí, al menos, no pago contribució. ¿que 's creu qu' es poca ventatja!.. —Y tal si ho es... ¡té rahó!

C. GUMÀ.

DESCATALANISACIÓ.

o 'n va ser poch de sabi 'l primer carreter que va dir atrás al seu animal! Aquest *¡atrás!* era una verdadera profecía. Aquell carreter, al parlar en castellá á la bestia, al cridarli *atrás*, en lloch de dirli *¡enrera!*, donava á comprendre, ó que 'ls caballs son castellsans y no entenen sinó 'l castellá, ó que vindrá un día en que hasta per parlar ab los animals s' hauria de fer us de la armoniosa *fabla* de Cervantes, Zorrilla y Martínez Campos. Las sutilezas del códih civil, empescat pèl senyor Alonso Martínez, fan creure que si no ha arribat aquest día, quan menos s' acosta á passos aegantals. No suprimeixen Catalunya, 'ls catalans y 'l seu idioma repentinament; pero preparan lo terreno perque d' aquí uns quants anys sigui tan difícil trobar un catalá, com avuy ho es cobrar un compte á casa ciutat de 'n Rius y Taulet. Si l' autor del códih hagués gosat, potser ho hauria enllestí tot d' una manera més senzilla, ab un sol article que hagués dit: —Serán pasados por las armas todos los que se atrevan á afirmar que son catalanes. Pero l' *Alonziyo*—com li diu en Cánovas—no s' ha volgut comprometre y ha pensat: —Los que vulguin ser catalans que ho sigan; pero deixémlos no més ab lo nóm: prenemlos los drets y la llengua. Y partint d' aquest principi, ha ideat una pila de paranyes en virtut dels quals un catalá que vaja una mica distret se troba qu' es castellá quan menos s' ho pensa y sense sapiguer com ha sigut. ¿Se casan ab una castellana? Ja son castellsans. ¿Se posan un ve-pre capa madrilenya? Castellsans al canto. ¿Menjan massapá de Toledo? ¡Bona nit, catalanisme! Y aixís tot per aquest estil. Al principi la gent no 'n feya cabal y semblava que mitj se 'n reya; pero quan s' ha vist que la descatalanisació de Catalunya era cosa decidida, 'l públich se ha escamat, y avuy no hi ha ningú que no camini ab peus de plom, y tement donar una relliscada y trobarse castellá de la *noche á la mañana*. —Verbi gracia.—'m preguntava un;—si 'm poso á enrahonar una mica ab un municipal, ¿qué 'm convertiré en castellá? —No senyor; per una mica, nó; pero si hi enrahonava massa rato, potser si que... —¿Que 'm torni castellá? —Que 's torni tarumba.— Segons l' esperit del nou códih, lo catalá que s' atreueixi á traspasar la línea fronterissa, pert incontinent la *nacionalitat* catalana. Si van algun día per la línea de Zargossa, en sent á Calatayut ja cal que baixin del tren. pues d' altra manera ja han begut oli, es dir ja han begut castellá: en la estació següent los marcarán ab lo sello de Castilla y Lleó. La literatura catalana será article de contrabando. La mateixa CAMPANA tal vegada haja de sortir en castellá, lo qual que—com dihuen los madrilenyos—no deixaria de tenir gracia. En quan al teatro catalá, ja poden comensar á entonarli un *De profundis*.

A n' en Frederich Soler li tornarán á pendre las cinch mil pessetas que ara últimament li havia concedit la *Academia Espanyola*, pèl seu drama *Batalla de reynas*. Del edifici hont hi ha establert lo *Centre catalá*, no 'n quedarà pedra sobre pedra. En lo solar que resulti al arrasar la casa, s' hi construirá un quarteillo pèls mossos d' Esquadra, que serán convenientment traduhits al castellá y despossehits del seu gloriós *barret de copa*. ¡Ay del que s' atreueixi á posarse barretina! ¡Ay del que sigui sorpres beben en porró! ¡Ay del que...! ¡Ay!... Será qüestió d' estar sempre ab l' ay al cor. Las personas previsoras, que veuen venir la pedregada s' están preparant ja temps há, á ff de resistir las iras de la invasió castellana, no oponents 'hi, sinó adoptant un ayre castellanisat. Los concurrents del *Ninot* han cambiat lo nom del establiment: ja 'n diuen *El monigote*. De can *Cap-de-Creus* ne diuen á can *Cabeza-de-Cruces*. De la riera riera de *Mallorca*, riera de *Maravedi*. Y aixís successivament. Pero 'l colmo de la previsió es lo que 'm deya un ahir vespre. —¿Veu?—m' explicava l' home:—desde que corran aquestos vents contra Catalunya, hi esquerdat tots los plats que tinch á casa. —¿Per qué? —Perque aixís, si vé algu á fer un registre, veurá que á casa hasta 'ls plats parlan castellá.

FANTÁSTICH.

ue 'ls treballs escassejan, que las fabricas se tancan, que la gent treballadora emigra... no hi ha qu' espantarse per tan poca cosa. Precisament ara com ara s' están ultimant los treballs preliminars para l' establiment de un convent de frares de Sant Domingo. «A perro flaco todo son pulgas.» O en altes termes: «A pueblo flaco todo son frailes.»

Los regidors d' ofici están tan enfadats, pero tan terriblement enfadats, que no 's recatan de dir que d' aprobarse la proposició Mellado, se sortiran del fusonisme y 's passarán á un altre partit. Ells prou son capassos de ferho, pero aquí lo difícil no es trucar... lo més difícil es que 'ls obrin la porta. ¿Qui es capás de admetre á casa seva semblants alhajas? Las escombrarias al carrer. Si alguna vegada van á Madrid, ja ho saben. En lloch de dirigirse á la fonda, encamininse de dret á la casa del Ajuntament, y preguntin: —¿Tienen Vds. habas cocidas? —¿Habas cocidas en la Casa Consistorial? —Si, señor... Como dicen que en todas partes cuecen habas!

Gran número de mestres han acudit personalment á Madrid, á reclamar que se 'ls pagui lo que se 'ls déu. Per cassos de viaje lo ser mestre d' estudi es una ganga. Perque poden pendre bitllet a meytat del preu. ¡Están tan magres, pobrets!

Es una viva llástima que se hajan suspés de repent los *pasillos* religiosos que totas las tardes, cap al tart, se representavan en la parroquial iglesia de Sant Jaume. En una trona hi havia un capellá ja fet, y á l' altra un seminarista ó siga un aprenent de capellá. Y 'l capellá ja fet tractant de tú al aprenent, li feya las preguntas més xocants, que l' altre responia també de la manera més xocant que pujan imaginarse.

Com per exemple: —Digas amich meu ¿has viatjat molt? —Pare meu estimat—responia 'l seminarista—per la banda de terra no hi estat més enllá de Molins de Rey y per la banda de mar no hi passat de la Farola. A un senyor del públich, al sentir aquestas tonterias va escaparli 'l riure, y un sagristá qu' exercia de polisón va reptarlo, dihentli: —Fassa 'l favor de guardar la deguda compostura. A lo qual replicá 'l feligrés: —Y vosté fassa 'l favor de indicar á aquell parell que no diguin més bestiesas.

La iglesia de Sant Jaume ab sos *pasillos místichs* feya una terrible competencia al *Eden Concert* y al *Eldorado*. Quan vels' hiaquí que un dia de la senmana passada era impossible donar un pas per la iglesia sense que se sentís un espatech. La iglesia estava alfombrada de mistos de pet.

¿Seria aquest escándol obra de un impio? Nó, impossible: 'ls impios amavan á Sant Jaume á riure y avuy anyoran més que ningú la celebració de unas festas tan divertidas. Al meu modo de veure, la treta dels mistos será obra de algun escolá través. Perque, escollin ¿quan los capelláns están de broma que han de fer los escoláns? Boulanger, després de obtenir los sufragis de las masas intransigents y demagógicas, ha anat á Tours y ha fet declaracions en sentit religiós. En vista de las quals tots los católichs se disposan á apoyarlo. ¡Vaya un all-y-oli més fastigós y repugnant! Los demagogos hi posan l' all y 'ls católichs oli de llantia. ¡Que se 'l menji qui vulga!

La proposició Mellado aprobada ja pèl Congrés, ha passat al Senat. Hi ha confiansa de que allá també seré aprobada dintre de pochos días. ¡Regidors d' ofici, á fer la maleta! Ja no diréu que la proposició *Mellado* no 'us ha fet mella. A propósit del *meeting* de demá: —Ay, ay: demá al demati al Tivoli hi ha funció? —¿Si? ¿Quina ópera representan? —¡La *Morma!*

Sembla que hi ha l' idea de fer tota classe de esforços perque D. Francisco de Paula no deixi la vara. Sembla que 's tracta de lograr que la proposició Mellado establexi una excepció á favor de D. Francisco de Paula. Pero escollin ¿acás no l' han declarat catalá ilustre? Donchs basta que quedi 'l seu retrato á ca la ciutat. Després de tot D. Francisco no es més que una figura decorativa. Mentres ell *decora*, 'ls regidors d' ofici *devoran*.

La escena á la catedral de Salamanca. Héros: dos canonges, l' un manxego, gallego l' altre. Per qüestió de unas missas de las de á quatre rals cada una, 'l gallego va dir no sé quinas paraulas ofensivas contra 'l manxego, y 'l manxego, practicant las máximas evangélicas que ordenan lo perdó de las injurias, tenia una gran clau de ferro á la má y va estamparli la clau per la cara. Lo gallego foll d' ira empunya un gran pés de rellotje, y hauria estaballat al seu contrincant, á no acudir varios companys del cabildo á contenir-lo. Diguin ¿no 'ls entusiasma aquesta escena purament mística y devota? ¿Quánt no donaria Mr. Bidel pera tenir en la seva collecció fieras de aquest calibre!

A LO INSERTAT EN L' ULTIM NÚMERO.

1. XARADA.—*Va-le-ro-sa.*
2. ANAGRAMA.—*Alegria-Galeria.*
3. TRENCA-CLOSCAS.—*Batalla de Reynas.*
4. GEROLÍFICH.—*Nous ministros, pagas novas.*

Han endavinat las 4 solucions V. Mata la C., y Moix; n' han endavinadas 3 Rafael Margall, J. Tarragó, Joan Batlle y Tomás Miseria; 2 Un del tran-vía y 1 no més Jo y la Cusina.

CORRESPONDENCIA PARTICULAR.

Ciudadans B. Calco, Un Estudiant, Joseph Pep y C.º, Paco y Mandria, R. Margall, Arrieta y Salau, J. Alamaliv, J. T. Anguila, C. Colón, Tres Gorristas, Angel Coral, Sir Ennum, A. Nelo, Un Torero, Lolita y Ramon, y Joan Batlle:—Lo que 'ns envian no fa per casa. Ciudadans L. Ganté, Maginet Petit, A. Marca y B., J. Terri, Un Choricero, Tres estudiants, Paseta del Masnou, T. Odora, K. Novas del K. Stell, J. F. V. de Sant Gervasi, J. Staramsa, Jo y la Cusina, T. T. T., y J. Moret:—Insertarém alguna cosa de lo que 'ns envian. Ciudadana J. Tarragó: Pot enviar lo que llinga per convenient.—Redós (Viriato): Va bé, ho publicarém.—Anónim (Castell d' Aro): Totas las noticias que se 'ns donan han de portar firma que 'n responga. —J. Puig Cassanya: R. budas las duas composicions.—E. C. (Castell-dasens): Adverteixi que lo que 'ns remet no diu res de nou.—Hamlet: L' article resulta massa tétich y poch espontaneo.—Xeixa: Es una mica massa ordinari.—Quim Artigayre: Efectivament, es una mica llarga; pero esta bé.—Pep G. R.: Es fluixet.—A. Rossell: Aprofitarém lo sonet; l' altra composició sobre ser un xich massa llarga tanca un pensament gastat.—A. Llimoner: L' article resulta fluixet. J. Cap: Lo sonet serio va millor que 'l cómic.—A. Ansum: lancia: Se li supliqui envihi 'ls versos que va trobar al Centre de confiters y pastissers; entregantlos al conserge ó bé á la confiteria de La Palma. Rambla del Centro, demanant pèl Sr. Capdevila.—Picio, Adam y C.º: Lo sonet está plé de versos coixos.—Joan Pagataire: Anira.—Antonet del Corral: Lo de aquesta semana es fluix y no 'ns veyém ab cor d' aprofitarho.—S. Alsina y C.: Va molt bé.—Just Aleix: Idem idem.—M. Valls: Los versos s' aprofitaran tots.—Ignaci Iglesias: No fa per casa.—P. Talladas: Insertarém molta part de lo que 'ns envia.

LOPEZ, Editor.—*Rambla del Mitj, 20.*

barcelona: Imp. de Lluís Tasso, Arch del Teatro, 21 y 23.

LO CRIM DEL CARRER DE FUENCARRAL.

JOSEPH VAZQUEZ VARELA.

LO CRIM DEL CARRER DE FUENCARRAL.

A circumstancia d'estarse veient en judici oral y públich, dona un gran interés de actualitat a aquest famós crim.

Ocorregué 'l fet lo dia 2 de juliol del any passat. Los vehins de la casa n.º 109 del carrer de Fuencarral de Madrid, notaren senyals d'incendi en lo pis segon de la esquerra. Molt fum y una gran furtor eixia per dessota de la porta. Lo jutjat maná obrirla, y en una sala, junt a una arcoba, á cosa de mitj metro del llit qu'estava perfectament fet, jeya boca per munt lo cadáver de la senyora Vda. de Varela, encesos los vestits que la cubrian. A poca distancia del cap del cadáver cremava també una panera plena de papers.

Era la Sra. de Varela una persona acaudalada y tenia un caràcter bastant raro.

Al recorre-lo jutjat las restants habitacions de la casa, trobá á la cuyna un'altra dona extesa á terra, inmóvil y sense més roba que la camisa y un devantal. Al seu costat hi havia un gos y una palmatoria sense la candela. Era la tal la criada de la casa, anomenada Higinia Balaguer, que feya poch temps havia entrat al servey de la Sra. de Varela.

Lo cadáver de aquesta última estava carbonizat desde 'ls genolls fins al cap, presentava la pell consumida en varios punts, principalment en lo ventre, en las ancas y arranch de las cuizas, y tenia tres feridas de ganivet una d'ellas mortal de necessitat.

En tota la casa no 's notá fractura, ni senyal de robo.

La opinió pública altament preocupada per un crim tan horrible, pecá desde 'l primer moment ab lo fill de la víctima, Joseph Varela, subjecte de mals antecedents, mitj senyoret, mitj rulo, que ja en altra ocasió havia amenaçat de mort á la seva mare, per arrancarli diners.

Pero donava la casualitat, que 'l día del crim lo tal Joseph Varela estava prés feya algun temps per robo de una

capa. ¿Cóm podia ser ell autor del assassinat, estant tancat á la presó?

Llavors fou, quan se digué per tot arréu que 'l fill de la víctima sortia sempre que volia de la Presó Modelo ocasionant aquestas suposicions, confirmadas per declaració de alguns testimonis més ó menos verídichs, la deteneió de D. Joseph Millán Astray, director de aquell establiment penitenciari.

S'averiguá després que la criada Higinia Balaguer ans de servir á la Vda. de Varela havia servit en casa del senyor Millán Astray, y com aquest senyor tingué ab sa ex-criada algunas entrevistas en lo primer período de la sustanciación de la causa, de aquí que cresqueren las sospitas y s'armá un embull, sumament difícil de desenredar.

Contribuí á sostenir la incertitut del públich y del tribunal la criada Balaguer ab sas declaracions contradictorias. Ella sola podia explicar lo crim y semblava complaures en relatarlo cada día de una manera distinta.

Uns cops era ella sola qui l'havia efectuat, per renyinas que havia tingut ab sa mestressa.

HIGINIA BALAGUER.

Després afirmava que aixó li havia fet declarar lo senyor Millán Astray, prometentli que dibentho s'escaparia de tot; pero que la veritat era que qui havia assassinat á la senyora era 'l seu fill mateix: que l'havia amenaçada á n'ella si revelava á ningú la veritat del fet: que l'havia enviada á comprar petróleo pera cremar lo cadáver y que li havia entregat una suma de diner pera més obligarla á guardar silenci.

—¿Qué n'has fet de aquesta suma?—li preguntava 'l jutje.

Y ella responia, que per no comprométre's l'havia entregada á un home desconegut quals senyas donava; pero no 'l nom.

Sospitant lo jutjat que haguessen pogut rebre aquests diners las germanas Dolores y María Avila, grans amigatxas de la Higinia, foren també detingudas y complicadas en la causa com á cómplices del crim.

Més tart la Higinia Balaguer tingué á bè desdirse de sa segona declaració y confirmarse en la primera. Ja llavors havia rebut los concells del seu advocat defensor. Aixís ha vingut sostenintho desde alashoras, proclamant la innocen-

J. MILLAN ASTRAY.

cia dels demés que poguessen veures complicats: aixís també ho ha sostingut en lo judici oral.

La versió que ha donat en l'acte del judici es la següent:

«Lo día del crim sa mestressa la renyá ab molta duresa, porque no li havia limpiat las bótas, apostrofantla é injuriantla, fins al extrem de dirli *sorra* y pegarli alguns cops. Llavors, cega d'ira, prengué un ganivet y la ferí no sab dir cuántas vegadas. Després se tancá en lo seu quarto pensant en la deshonra que li havia caygut á sobre, y més tart, per esborrar las senyals del crim, ruixá 'l cadáver ab petróleo calanthi foch.

¿Será veritat aquesta versió, ó será un medi de excloure de responsabilitat als demés culpables que puga haverhi, escapantse la declarant del pal, gracias á haver procedit ab arrebato y obcecació?

Aixó es lo que ha de depurar lo tribunal y aixó precisament es lo que més preocupa á la opinió pública, que vé seguint ab gran interés los debats del judici oral, als quals hem de renunciar nosaltres per falta d'espai.

Una gran concurrencia s'agrupa aquests días alrededor del Palau de Justicia de Madrid. Los periódichs que van plens ab las declaracions dels acusats y dels testimonis, consignan ademés los menors detalls del judici. A l'hora qu'escribim aquestas ratllas l'opinió encare no está formada. Será precis veure lo que declaran los testimonis, lo que sostindrà 'l fiscal, lo que alegarán los defensors de cada processat y sobre tot los elements que portará á la causa la representació de alguns periódichs, que utilisant l'acció pública, prenen part en lo proces y que, al menos fins ara, s'han mostrat ben poch benévols ab lo fill de la víctima.

Per avuy, y sens perjudici de donar compte, á son degut temps, del resultat de una causa tan misteriosa, contén-tinse 'ls nostres lectors ab aquest fiel extracte dels fets més culminants relatius al crim y á la causa y ab lo refrato auténtich de las personas sobre las quals pesa l'acció de la justicia.

No d'altra manera hém cregut satisfacer la legítima curiositat dels lectors de LA CAMPANA.

J.

MARIA ÁVILA.

DOLORS ÁVILA.